

LN 23.12.2021

Vánoční pohádka aneb O tmelu naší civilizace

Je mi celkem zřejmé, že oslava Kristových narozenin nemá žádnou oporu v Písmu. V křesťanství (především katolickém a pravoslavném) představuje jen jeden z mnoha „přílepků“ tzv. církevní tradice.

Myslím, v současnosti převládá i v církevních kruzích názor, že Vánoce jako svátek Ježíšova narození byly zavedeny ve skutečnosti pragmaticky proto, aby nahradily dřívější svátky slunovratu, resp. oficiální římský „svátek zrození nepřemožitelného slunce“, a že žádný věrohodný křesťanský podklad nemají. Nicméně pro mnoho tradičních věřících je něco takového těžko přijatelné, protože to zavání jakýmsi kacírstvím.

Možnost (ne)křesťanské podstaty Vánoc totiž otevírá obecnější otázky - co je v křesťanství opravdu důležité, nakolik můžeme, resp. musíme doslovně věřit všemožným prvkům církevní tradice, ale i Bibli, a co všechno je „jen pohádka“.

Tradičně věřící se většinou domnívají, že křesťanství stojí a padá nejen s doslovným chápáním toho, co čteme v Bibli, ale i s vírou v postupně nashromážděnou bohatou církevní tradici, s vírou v zázraky, v „nebe“ obývané antropomorfním Bohem, anděly, svatými, dušemi zemřelých, atd.

V internetových diskusích na toto téma se vyskytují dva typy ohnivých diskutérů:

Jedni jsou důslednými zastánci onoho konzervativního, tradičního pojetí, jiní jsou naopak vášnivými odpůrci křesťanství, jakožto údajně zcela vyfabulovaného tmářského náboženství, ve kterém není ve striktním slova smyslu pravdivé vůbec nic. Ti druzí tvrdí, že i historický Ježíš je jen vymyšlenou postavou, a na křesťanství nenacházejí vůbec nic pozitivního. Tito radikální kritici viní křesťanství z toho, že zničilo rozvinutou antickou kulturu a tak de facto vrhlo Evropu o nějakých 1500 let zpět, že v jeho jménu bylo spáchána spousta odporných zločinů a vedeno mnoho strašných válek.

Já jsem ve shodě s naprostou většinou dnešních historiků a religionistů sice pevně přesvědčen, že křesťanství není „úplně vymyšlené“, že jeho zakladatelé (Ježíš z Nazareta, Pavel z Tarsu, apoštolové) byli historickými osobnostmi, ale v podstatě je mi jedno, jaká byla historická objektivní skutečnost, kterou bychom zjistili po výletu nějakým strojem času do první poloviny 1. století.

Důležité je, co se z toho všeho postupně vyvinulo a jakou roli to hraje v dnešním světě.

A je mi úplně jedno, do jaké míry je to jakási 2000 let psaná „pohádka“ či „báseň“. Pohádky jsou přece pro formování naší identity zásadně důležité – asi víc než učebnice...

Čerti, draci a vodníci v reálném světě sice neexistují, ale stateční a čestní Honzové ano (a do značné míry proto, že jim v dětství rodiče četli pohádky o čertech, dracích, princeznách a Honzech).

Samozřejmě mi vadí všechny ty historické špatnosti spojené s křesťanstvím, ať už jsou to náboženské války, upalování kacířů a čarodějnic či pedofilní kněží.

Ale myslím, že mnohem důležitější je to, čím je, resp. může být křesťanství pro moderního člověka. Ať už jsou historické skutečnosti jakékoli, je myslím zcela zřejmé, že moderní křesťanství s hlubokými historickými a dějnotvornými kořeny, zcela smířené s osvícenským humanismem a moderní vědou, je hlavním a nenahraditelným tmelem našeho civilizačního okruhu.

Ať už věříme spíše tradičně nebo „moderně“, může nám to dávat nesmírně důležitý pocit, že žijeme ve smysluplném světě, který (pomalu a klopýtavě, ale za naší aktivní účasti) směřuje k něčemu velmi lákavému. Ten „smysluplný řád světa“ je podle mého názoru zcela evidentní skutečností.

A nejméně stejně důležité je, že nám křesťanství (v tradičním i „moderním“ pojetí) dává pevný základ etiky. Vůbec přitom nezáleží na tom, že podobné etické zásady byly a jsou přítomny i v jiných náboženských a filosofických systémech – v našem civilizačním okruhu je zjevně jejich efektivním nositelem hlavně křesťanství, ať se nám to líbí nebo nelíbí (mně se to líbí).